

Harmagedon

I. Náčrt

Krátka osnova

Základný text: Zj 16,12-16

1. Harmagedon ako duchovný boj – Ef 6,11-17
2. Kde je Harmagedon – Zj 19,14; Zj 17,14; Zj 1,7; Mat 24,27
3. Čo je Harmagedon – Zj 16,14.16
4. Príprava na boj Harmagedon – Zj 16,15

Tajomné slovo Harmagedon v nás vyvoláva rôzne predstavy. Ľudia skúmajú jeho význam, aj naplnenie. Niektorí náboženski vodcovia, vedúci činitelia, ale aj jednoduchí veriaci si myslia, že Harmagedon je vojnový konflikt medzi Východom a Západom. Niektorí politici a teológovia hovoria, že Harmagedon znamená ozbrojené stretnutie, ku ktorému dôjde na konci sveta. Tento boj sa vraj odohrá za súčasnej generácie v údolí Jezreel pri Megidde na severe Izraela. Zapoja sa do neho armády svetových veľmocí. Stručne povedané, tento populárny výklad chápe Harmagedon ako politicko-náboženský konflikt medzi svetovými mocnosťami na území Izraela.

Pre novinárov býva Harmagedon synonymom obrovskej katastrofy alebo jadrovej vojny, ktorá zničí ľudstvo a spôsobí koniec sveta.

V Biblii sa o Harmagedone píše len na jednom mieste. Slovo Harmagedon sa nachádza v kapitole, ktorá hovorí o Božom súde nad svetom vo forme siedmich posledných rán. Tento termín sa vyskytuje v opise šiestej rany.

1. Harmagedon ako duchovný boj – Ef 6,11-17

Sledujme udalosti boja Harmagedon v širších súvislostiach. Biblia predkladá koncept veľkého sporu medzi Kristom a satanom, medzi silami dobra a zla, medzi pravdou a lžou. Dráma veľkého sporu sa začala vzbúrou satana v nebi. Pádom človeka do hriechu sa preniesla na našu zem. Písmo predstavuje boj medzi Bohom a satanom, ktorý pokračuje medzi Kristovými nasledovníkmi a satanovými prívržencami. Satan sa snaží zničiť systém (princípy, podstatu) Božieho kráľovstva. Nebojuje len proti samotnému Bohu, ale aj proti jeho ľudu a jeho zákonu. V Biblii sa o tom hovorí ako o „vojne proti svätým“. (Dan 7,21.25; 8,24.25; Zj 13,7) Tieto slová nám chcú povedať, že ide o prenasledovanie Božej cirkvi. (Zj 17,6) Písmo však predstavuje Krista ako víťaza, ktorý svojou smrťou na Golgote dobyl a raz navždy zaistil víťazstvo. Tým sa však spor nekončí. Porazený nepriateľ totiž v boji pokračuje. Mobilizuje všetky svoje sily. Jeho aktivita vyvrcholí tesne pred druhým príchodom Ježiša Krista, keď sa Ježiš viditeľne zjaví ako Kráľ kráľov a Pán pánov. Vtedy satan a jeho nasledovníci okúsia horkosť totálnej porážky. Kristus vyslobodí svoj verný ľud a dá mu večný život. To je radostná správa Písma o Kristovom víťazstve a o víťazstve jeho ľudu.

Boj medzi Kristom a satanom, medzi silami dobra a zla je duchovný zápas. Veriaci preto potrebujú duchovnú výzbroj. Kristovi nasledovníci nemajú k dispozícii žiadne iné zbrane okrem tých, o ktorých píše apoštol Pavel v liste Efezanom: „Oblečte si celú Božiu výzbroj, aby ste mohli obstáť proti úkladom diabla. Lebo náš boj nie je proti krvi a telu, ale proti kniežatstvám, proti mocnostiam, proti vládcam tohto temného sveta, proti duchom zla v nebesiach. Preto si vezmite Božiu výzbroj, aby ste mohli v onen v zlý deň odolať, a tým, že všetko prekonáte, obstáť. Stojte teda! Bedrá si prepášte pravdou, oblečte si pancier spravodlivosti a obujte sa pohotovosťou hlásať evanjelium pokoja. Nadovšetko uchopte štít viery, ktorým môžete uhasiť všetky ohnivé šípy toho Zlého. Vezmite si aj prilbu spasenia a meč Ducha, ktorým je Božie slovo.“ (Ef 6,11-17)

V pozadí boja Harmagedon je tento duchovný konflikt. Biblia používa výrazy ako vojsko, vojna, boj, nepriateľstvo a výzbroj, aby nimi priblížila podstatu duchovného boja. Tým, čo je známe, chce vysvetliť neznáme, hmotným duchovné.

Harmagedon je podľa Biblie záverečný duchovný zápas v dejinách ľudstva, „boj vo veľký deň vševládneho Boha“. (Zj 16,14b) „Veľký deň vševládneho Boha“ nie je nič iné ako slávny druhý príchod Pána Ježiša na túto zem. Harmagedon je boj, ktorý bude zavŕšený Ježišovým viditeľným príchodom. Zreteľne to vyplýva zo súvisu šiestej a siedmej rany. V šiestej rane je svet zhromaždený k spoločnému nepriateľskému boju proti Bohu, jeho ľudu a jeho zákonu; v siedmej rane prebieha vlastný boj.

Na niektorých miestach predstavuje kniha Zjavenie Jána druhý príchod Ježiša Krista pomocou vojnových obrazov:

„Nebeské vojská ho sprevádzajú na bielych koňoch, oblečené do bieleho čistého kmentu.“ (Zj 19,14) Hovorí o tom, že na zemi budú ľudia, ktorí „budú bojovať proti Baránkovi, ale Baránok nad nimi zvíťazí, lebo on je Pánom pánov a Kráľom kráľov“. (Zj 17,14) V Zj 12, ktorá hovorí o odvekom spore medzi pravdou a bludom, je v závere napísané: „Drak (diabol) sa na ženu nahneval a odišiel bojovať proti ostatným z jej potomstva, ktorí zachovávajú Božie prikázania a majú svedectvo Ježišovo.“ (Zj 12,17)

2. Kde je Harmagedon – Zj 19,14; Zj 17,14; Zj 1,7; Mat 24,27

Kde sa odohrá konečný, rozhodujúci boj medzi dobrom a zlom? Kde sa nachádza vojnové pole? Podľa populárneho výkladu je to údolie Jezreel na území Izraela. Tvrdí sa, že Harmagedon je meno malej obce, pahorku alebo návršia Megiddo v Izraeli. Všetky snahy o zemepisné určenie miesta sú však len pokusom o výklad biblického textu a nie sú geograficky odôvodnené, pretože miesto s názvom Harmagedon neexistuje. Väčšina populárnych ľudových výkladov stotožňuje Harmagedon s údolím Jezreel.

Boj Harmagedon je len iný názov pre krízu, ktorá nastane tesne pred druhým príchodom Ježiša Krista, keď sa Boží nepriatelia spoja v otvorenom boji proti Božiemu ľudu a zjavenej Božej vôli. Je to tiež ďalšie označenie pre samotný druhý príchod Pána Ježiša. Z toho vyplýva, že Harmagedon je celosvetový zápas (nie miestny), pretože aj druhý príchod Ježiša Krista je celosvetová udalosť. (Zj 1,7; Mat 24,27) V Zj 16,14 čítame, že „duchovia démonov vyšli na kráľov celého sveta, aby ich zhromaždili do boja“. V zornom uhle prorockého slova teda nie je len územie Izraela, ale celý svet.

3. Čo je Harmagedon – Zj 16,14,16

Výraz Harmagedon sa vyskytuje len v Zj 16,16: „Zhromaždil ich na mieste hebrejsky zvanom Harmagedon.“ Knihu Zjavenie písal Ján po grécky, ale na tom-to mieste použil hebrejský termín. „Harmagedon“ sa skladá z dvoch slov – „har“ a „mageddon“. Hebrejské „har“ znamená „vrch“ a „mageddon“ znamená podľa väčšiny vykladačov mesto Megiddo. Megiddo bolo významné staroveké mesto na úpätí vrchu Karmel. Dnes leží v ruinách. Pri Megidde dochádzalo v minulosti k rozhodujúcim bitkám, pretože mesto ležalo na strategickom mieste. Môžeme veriť tomu, že na záverečný boj v dejinách sa armády celého sveta zhromaždia do údolia Jezreel, na územie, ktoré je približne 40 km dlhé a 30 km široké?

Slovo Harmagedon, ak ho preložíme doslova, znamená „vrch Megiddo“. Vrch s takým názvom neexistuje. Keď sa však pozrieme na mapu Palestíny, zistíme, že jediným vrchom, ktorý leží pri bývalom Megidde, je vrch Karmel. Myslí Ján pod pojmom Harmagedon vrch Karmel? V Biblii nie je text, ktorý by to priamo potvrdil.

Podobným prípadom sú „vody Megidda“. (Sud 5,19) Čo tento termín označuje? V Deborinej piesni znamenajú „vody Megidda“ potok Kíšon, ktorý preteká údolím Jezreel. (porov. Sud 5,21 a 5,19) Podobne ako „vody Megidda“ tiekli pri Megidde

– a bol tým mienený potok Kíšon – tak aj „vrch Megiddo“ – použitím analógie – sa musí nachádzať pri Megidde. Jediným vrchom pri Megidde je vrch Karmel. Hebrejské slovo Harmagedon je teda šifrou vrchu Karmel.

Grécke slovo „topos“, ktoré sa vyskytuje v 16. verši a prekladá sa ako „miesto“, znamená tiež „podmienka“, „postavenie“, „situácia“, „úrad“ atď. Zj 16,16 sa teda dá významovo preložiť aj takto: „Zhromaždil ich do situácie vrchu Karmel.“ To nás privádza k typologickému výkladu.

V boji Harmagedon ide vlastne o to, o čo šlo na vrchu Karmel. Ktorá udalosť z biblického hľadiska je pre vrch Karmel najcharakteristickejšia? Na tomto vrchu bojuje prorok Eliáš proti falošnému náboženstvu. Sám sa postaví proti 450 Baalovým a 400 Ašériným prorokom. V tomto dramatickom boji šlo o pravú bohoslužbu a autoritu na jednej strane a nepravú bohoslužbu a autoritu na strane druhej. Vrch Karmel znamenal vyvrcholenie boja s falošným náboženstvom. V tomto zápase šlo o to, či je Bohom Hospodin, alebo Baal. Eliáš povedal: „Až dokedy budete kuľhať na obe strany? Ak je Hospodin Bohom nasledujte ho. Ak Baal nasledujte toho.“ Potom navrhol, aby ich vyskúšali. Keď sa všetko skončilo, prizerajúci sa reagovali takto: „Padli na tváre a vyznávali: Hospodin je Bohom, Hospodin je Bohom!“ (1 Kráľ 18,21.39)

Základom každého falošného náboženstva je zásada, že človek sa môže spasť vlastnými zásluhami. Podstatou sporu je teda otázka pôvodcu spasenia. Spasí ma Boh v Kristovi, alebo sa môžem zachrániť sám svojimi vlastnými skutkami, svojím výkonom, askézou, púťami, odriekaním atď.?

Eliáš je predobrazom Ježiša Krista. Na Karmeli prebehol Boží súd. Ako za dní Eliáša nakoniec zahynuli všetci falošní proroci (1 Kráľ 18,40), podobne aj v boji Harmagedon, t.j. pri druhom príchode Ježiša Krista, zahynú všetci Boží nepriatelia. Harmagedon – „veľký deň vševládneho Boha“ – je dňom porážky draka, šelmy a falošného proroka (pozri Zj 19,19.20), ktorí sa nechali ovládnuť diabolským duchom. Harmagedon je pre nich dňom súdu.

Čo znamená vyschnutie Eufratu a kto sú králi od východu slnka? Keďže slová ako Babylon, Baránok, drak, šelma, falošný

prorok a Harmagedon sú symboly (obrazy, šifry), je jasné, že aj Eufrat je symbolické označenie. Rieka Eufrat pretekala mestom Babylon. Predstavovala zdroj jeho istoty a bezpečia. Podľa Herodota a Xenofonta perzský kráľ Kýros dobyl v roku 539 pred Kr. Babylon tak, že Eufrat odklonil do umelého koryta mimo Babylonu. Keď rieka „vyschla“, vtrhla perzská armáda prázdny korytom do mesta. Bolo to slávne víťazstvo za jedinú noc.

Tieto skutočnosti nás znovu vedú k typologickému výkladu. Kýros je predobrazom Krista. (Iz 45,1.2) Kristus poráža tajomný duchovný Babylon. (Zj 17-19) Rieka (vody) symbolizuje v proroctve zástupy a národy. (Zj 17,15) Rieka Eufrat teda predstavuje ľudí, ktorí podporovali, poslúchali a ctili Babylon, „ten falošný duchovný systém“. (Zj 13,3.4.8.) Vyschnutie Eufratu predstavuje to, že predošli ctiteľia Babylonu sa teraz postavili proti svojim učiteľom a duchovným vodcom, ktorí ich učili lži. (Zj 17,16)

Kto sú králi od východu slnka? V dejinách to bol Kýros a jeho armáda, ktorá porazila Babylon a oslobodila Boží ľud. V proroctvom význame je to prichádzajúci Kristus, Kráľ kráľov, a jeho anjeli, ktorí ho sprevádzajú. (Zj 19,14-16)

4. Príprava na boj Harmagedon – Zj 16,15

Kto prežije Harmagedon? Len ten, kto sa na tento rozhodujúci zápas dobre pripraví. V čom spočíva príprava? Odpoveď nachádzame v základnom verši, kde Kristus hovorí: „Hľa, prichádzam ako zloděj. Blahoslavený, kto bdie a chráni si odev, aby nechodil nahý a aby nevideli jeho hanbu.“ (Zj 16,15) Pri druhom príchode Ježiša Krista bude veľa závisieť od toho, ako sa kto pripravil. Aká príprava, taký výsledok. (Pozri Kristovo podobenstvo o desiatich pannách a svadobnom rúchu – Mat 25,1-13; 22,1-14) Preto Kristus hovorí, že šťastný je ten, kto bdie a stráži svoje rúcho. Ak má strážiť svoje rúcho, znamená to, že si ho musel predtým obliecť. Rúchom nie je nič iné než Kristova spravodlivosť. Človek, ktorý si obliekol Kristovu spravodlivosť, Krista miluje a poslúcha ho. Kristus je mu všetkým. Taký človek prijal Ježiša Krista nielen za svojho Spasiteľa, ale nasleduje ho tiež ako svojho Pána. Každý deň s ním zotrúva v úzkom spojení. Nejde len o to, aby sme si „Krista obliekli“, ale aby sme aj zostali „v ňom oblečení“. Podobne je to aj v manželstve. Nejde len o to, aby si sa oženil (vydala), ale aby si aj zostal ženatý (vydatá). Kristovo rúcho si musíme udržať čisté. Dnes je ten deň, keď sa ešte môžeme pripraviť. Čoskoro príde ten rozhodujúci okamih vrchu Karmel, duchovný boj Harmagedon. Víťazom bude ten, kto s Kristom žije už dnes. Bez víťazstva dnes nebude ani víťazstvo potom.

Žiješ denne s Kristom? Na čiej strane budeš stáť v boji Harmagedon pri druhom príchode Pána Ježiša?

II. Výkladové poznámky

1. Harmagedon je nutné vykladať tak, aby hlavnou víťaznou postavou bol Kristus (to znamená, že výklad musí byť kristocentrický). Výklad musí byť zameraný na cirkev (musí byť eklezioцентрикý). Výraz Harmagedon predstavuje konečné stretnutie Krista a jeho nasledovníkov s antikristom a jeho stúpenkami. Boh však vyslobodí svoj ľud. Víťazom je Kristus. Jeho ľud sa nemusí ničoho báť. „Ak Boh za nás, kto proti nám?“ (Rim 8,31) „...nijaké... stvorenie nebude nás môcť odlúčiť od lásky Božej.“ (Rim 8,35-39)

2. Uvedomme si, že kniha Zjavenie Jána je knihou mnohých symbolov a obrazov. Za týmito obrazmi a symbolmi stoja konkrétne skutočnosti. Napríklad za symbolom Baránka sa neskrýva zviera, ale Kristus, ktorý sa na Golgote obetoval za človeka. Termín Babylon neoznačuje trosky starodávneho slávneho mesta, ale falošný náboženský systém. Aj keď sú udalosti Harmagedonu opisované obrazným jazykom, neznamená to, že je to len neviditeľný a symbolický boj. Tak ako udalosti vrchu Karmel boli skutočné, taký reálny bude aj záverečný boj. Boj Harmagedon je vlastne snaha draka, šelmy a falošného proroka zničiť Boží ľud. Je to útok proti verným Božím nasledovníkom, proti Božiemu zákonu, a tým aj proti samotnému Kristovi.

3. Myšlienka boja, vojny, sporu a nepriateľstva medzi Bohom a satanom, dobrom a zlom, pravdou a lžou sa tiahne celou Bibliou. Na tejto zemi sa začal spor už v raji. Po tom, čo diabol v podobe hada zvedol Adama a Evu, Pán Boh satanovi

povedal: „Položím nepriateľstvo medzi teba a ženu, medzi tvoje potomstvo a jej potomstvo, ono ti rozmliaždi hlavu a ty mu schvatneš päť.“ (1 Moj 3,15) Tento motív je potom širšie rozvedený na miestach, kde sa hovorí o tom, ako sa ľudia stavajú na stranu zla proti Bohu a jeho ľudu. (Zj 13,7-10.16.17; 17,6) Satan, a s ním všetci, ktorí mu dali a dávajú za pravdu, však budú definitívne zničení. (Zj 19,19-21; 14,9-11)

4. V biblickej proročkej zvesti sledujeme dva pohyby. Na jednej strane Boh zhromažďuje svoj ľud (Zj 14,6-13; 18,4), na strane druhej satan sústreďuje svojich nasledovníkov. (Zj 16,13.14) Nie je ich málo. Je napísané, že „celá zem sa s obdivom obzerala za šelmou“. (Zj 13,3) Diabolskí duchovia (okultizmus, špiritizmus) pripravujú svet na konečný boj proti Bohu. Drak (satan, pohanstvo), šelma (nábožensko-politická mocnosť, ktorá bojuje proti Bohu, jeho ľudu a zákonu) a falošný prorok (cirkvi, ktoré boli verné Bohu, ale časom odpadli od podstaty evanjelia) sa poddali satanskému vplyvu (Zj 16,13.14) a bojujú proti Bohu a jeho ľudu. Diabolskí duchovia pripravujú národy na rozhodujúci okamih, aký nastal na vrchu Karmel. Robia dokonca záznaky. (Zj 16,14) Napokon je Babylon plný démonov. (Zj 18,2.3)

5. Ježiš je nazvaný Kráľom kráľov. Kráľmi sú v texte nepriamo označení anjeli, ktorí s ním prichádzajú. Neprekvapuje nás to, pretože dokonca o všetkých vykúpených je napísané, že v Božom kráľovstve budú „kráľmi a kňazmi“ (Zj 5,10; 20,6) a už teraz nimi sú. (Zj 1,6; 1 Pet 2,9)

6. Čo je typológia? Typológia je výklad Písma, ktorý sa zakladá na vzťahu medzi typom a antitypom. (Slovo „anti“ tu znamená „namiesto“, nie „proti“. Ide o to, že na miesto typu sa dá antityp.) Typom môže byť osoba, miesto, udalosť alebo inštitúcia, ktorá je v Novej zmluve alebo v neskoršom výklade zameraná na Krista (ide o kristocentrický výklad), na cirkev (ide o eklezioцентрический výklad) alebo na záverečné udalosti tohoto sveta (ide o eschatologický výklad). Antityp je vždy významnejší a má hlbší význam než typ. Túto výkladovú metódu ako prvý použil sám Kristus, keď hovoril o tom, že on je väčší ako Jonáš (Mat 12,41; Luk 11,32), ako Šalamún (Mat 12,42; Luk 11,31) a ako chrám (Mat 12,6). O typologickej štruktúre pri výklade Písma môžeme hovoriť len vtedy, keď je tento vzťah daný v samotnom texte Starej zmluvy alebo naznačený neskorším pisateľom. Nie je možné svojvoľne, podľa vlastného názoru, označiť za typológiu ktorékoľvek miesto v Písme.

III. Praktické dôsledky

1. Boj Harmagedon sa týka každého človeka. Každý z nás sa musí postaviť buď na jednu, alebo na druhú stranu.

Neexistuje nijaká neutrálna pozícia. Veľký spor vekov speje k svojmu vyvrcholeniu. Svojím životným postojom a nasmerovaním sa každý z nás dnes radí do niektorej skupiny. Boh ukončí smutné dejiny tohto sveta a otvorí novú svetlú kapitolu. (Zj 21–22) Víťazom bude Kristus, ktorý už zvíťazil na golgotskom kríži.

2. Záverečného boja sa nemusíme báť, ani mať z neho strach. Naopak, Boh nás povzbudzuje, aby sme vytrvali až do konca a nebáli sa toho, čo máme vytrpieť. (Zj 2,10; Mat 24,12) V záverečnom boji Harmagedon obstojí každý, kto sa pevne drží Krista a vytrvá až do konca. (Mat 24,15) Najdôležitejšie v našom živote je, aby sme pestovali neoblomnú dôveru v Boha a dbali na jeho slovo.

